

Monahia Mihaela RADU, Monahia Iuliana PĂDURARIU, Fondul de carte veche de la Mănăstirea Bogdana. Cartea românească veche (1642-1830). *Catalog* (vol. tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului; cuvânt înainte: prof. Olimpia Mitric), Editura Filocalia, Roman, 2021, 941 p.; conține: abrevieri; glosar; rezumate în limbile engleză și franceză; bibliografie generală; indice general; explicații pentru frontispicii și viniete; anexe, ISBN 978-606-8490-68-7

Un volum conceput pe parcursul a opt ani, „*adunând date statistice și culegând însemnările personalităților care au lecturat aceste cărți*”, lucrarea nefiind doar „*o trecere în revistă a fondului de carte vechi, existent la Mănăstirea Bogdana, ci mărturia existenței vieții cultural-religioase în Eparhia Romanului și Bacăului, între secolele al XVII-lea și al XIX-lea*” (IPS † Ioachim, *Fondul de carte veche de la Mănăstirea Bogdana – o apariție editorială fundamentală*, p. 8-9).

Cuvintele de laudă și apreciere ale Înaltului Prelat sunt, cu atât mai mult, consfințite de generosul *Cuvânt înainte* (p. 10-11), semnat de împătimita cercetătoare a colecțiilor de carte veche (laică sau bisericească), prof. univ. dr. Olimpia Mitric, *Doamna Cărții Românești Vechi*, cea care remarcă, prin simple cuvinte, faptul că „*este unul dintre puținele depozite în care fiecare carte este însoțită de o fișă cu descrierea ei, inclusiv cu transcrierea însemnărilor marginale, pe file [...], rezultatele căutărilor depășind așteptările, contribuind substanțial la îmbunătățirea Inventarului General al Depozitului*”. Un *Depozit* din care sunt „*descrise 365 de titluri în 2386 de exemplare, cea mai veche carte fiind „Evangelia învățătoare” (Govora, 1642)*”, și, de asemenea, un *Depozit* cu cărți provenite „*din mănăstirile și schiturile desființate [prin Decretul nr. 410/1959 – s. n.] și, cele mai multe, din mănăstirile și schiturile parohiale din județul Bacău*”, dar și o adevărată „*colecție de criptograme și semnături*”, fiind „*un adevărat tezaur de informații cu valoare istorică și culturală*”.

Sugestiv, prin conținut, dar și prin trăirea cu adevărat duhovnicească a scrisului, *Cuvântul către cititor* (semnat de cele două autoare, p. 12-13) este urmat de un complex *Studiu introductiv* (p. 14-47), structurat în cinci subcapitole, în care privirea ne-a fost atrasă de o remarcabilă sintagmă desprinsă, parcă, dintr-o carte de povești: „*Privindu-le [odoare de neprețuit – s. n.], în câteva clipe și se perindă prin minte, ca într-o defilare, secolele apuse, iar mireasma unei astfel de încăperi, precum și atmosfera specifice ei sunt unice, inconfundabile, adiind a iz din lada de zestre a bunicii*” (p. 15). Fără cuvinte...

Printre altele, în subcapitolul *Scurt istoric al Mănăstirii Bogdana* (p. 16-20) sunt enumerate bunurile de patrimoniu „*găsite în locuri accesibile (biserici, veșmântării), iar în cazul parohiilor cele pe care proprietarii au dorit să le predea*”, fiind aduse, la Mănăstirea Bogdana, „*carte veche (română și străină,*

tipărită și manuscrisă), icoane, veșminte, obiecte liturgice și de cult, cu vechimea începând cu secolul al XVI-lea” (p. 19), astfel, „cartea veche [și restul obiectelor de patrimoniu – s. n.], păstrate cu grijă la adăpostul zidurilor [...] vin să sporească încărcătura spirituală a locului și să adauge la zestrea de comori lăsată de înaintașii noștri” (p. 20).

Interesant este subcapitolul *Mănăstirea Bogdana – bibliofilia, tradiție și actualitate* (p. 21-24), subcapitol în care se realizează o scurtă trecere în revistă a celor mai valoroase lucrări, a modului cum acestea (dar și celelalte) erau întreținute, în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, în *atelierul de legătorie de cărți*, precum și sublinierea rolului dascălilor și călugărilor de la mănăstire în formarea „*primilor învățăcei mireni*” (cu reflectarea și surprinderea acestor aspecte în cuprinsul însemnărilor olografe de pe cărțile de cult).

În subcapitolul *Fondul de carte veche de la Mănăstirea Bogdana* (p. 25-30), autoarele ne conduc pașii printre reperele istorice, tipografice, bibliofile și arhivistice, cu sugerarea modalităților de adaptare la cerințele respectării circuitului de valori culturale și a inventarierii valorilor deținute.

Cel mai consistent subcapitol al *Studiului introductiv* se intitulează, sugestiv, *Mergând pe firul cuvintelor scrise ”cu mână de țărăna”* (p. 31-45), în care sunt menționate grijile, responsabilitățile, modul de lecturare al textelor bisericești, modul de achiziție al cărților laice, donațiile primite pentru înzestrarea bisericii cu cărți de cult, dar și consemnările cu privire la evenimentele cotidiene ale comunității (fenomene climatice, conflicte militare, epidemii ș. a.). Nu lipsite de importanță sunt și consemnările ulterioare aprobării Decretului nr. 410/1959, cu toate riscurile pe care aceste ”mărturii” le implicau. În consecință, așa după cum remarcă autoarele, cartea a purtat în sine „*toată încărcătura sentimentală pe care strămoșii au transmis-o filă cu filă*” (p. 45).

Ultimul subcapitol al primei părți, *Cuvânt de(spre) suflet(e)* (p. 46-47) este un elogiu adus aceluiași strămoși și aprecierea pe care le-o datorăm, „*superiorității lor de gândire și de trăire, ca linie dominantă a vieții lor*” (p. 47).

Partea a doua a lucrării (*Catalogul*) cuprinde, pentru început, *Note privind întocmirea catalogului* (p. 48-49), cu precizarea structurii analitice și tehnice ale acestuia, urmate de subcapitolele consacrate cărților din: *Secolul al XVII-lea (1642-1700)* (p. 50-63), *Secolul al XVIII-lea (1701-1800)* (p. 64-540) și *Secolul al XIX-lea (1801-1830)* (p. 541-837), precum și de *O contribuție la BRV, un nou fals tipografic* (p. 838), *Tipărituri necuprinse în Bibliografia Românească Veche sau cu date incertă* (p. 839-846) – toate subcapitolele acestei părți respectând, cu rigurozitate germană, descrierea analitică a fiecărui exemplar analizat.

Impresionanta lucrare se încheie cu un cuprinzător *Glosar* (p. 847-863), un *Summary*, aparținând prof. Veronica Niță (p. 864-865), un *Resumé*, conceput de Agnes Șoucaliuc (p. 866-867), o *Bibliografie generală* (p. 868-871), un voluminos *Indice general* (p. 872-914), câteva *Explicații pentru frontispicii și viniete* (p. 915) și un număr de 49 imagini, culese cu grijă în *Anexe* (p. 917-932).

Așadar, un nou și prețios instrument de lucru, necesar nu numai specialiștilor și experților în domeniul cărții vechi românești, ci și celor interesați de domeniul culturii, în general.

Dr. Dimitrie-Ovidiu BOLDUR
Consilier superior, Direcția Județeană pentru Cultură Bacău
oboldur@yahoo.com

